

wpd Finland
Keilaranta 13
02150 ESPOO

Kirje ja arviointiohjelma 1.4.2011

AILANGANTUNTURIN TUULIPUISTO, KEMIJÄRVI, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hanke Ailangantunturin tuulipuisto

Hankeesta vastaava wpd Finland Oy
Keilaranta 13
02151 ESPOO

Yhteyshenkilö: Karoliina Joensuu (puh. 050 412 0546)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)wpd.fi.

Yhteysviranomainen Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 5 C
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Kaija Pekkala (puh. 0400 521 130)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 458/2006) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 24.2.2011 tekemään päätökseen.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma (yva-ohjelma) on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta pyritään mm. ohjaamaan käynnistynyttä yva-menettelyä sekä tarkastellaan arviointiohjelman asianmukaisuutta ja riittävyyttä sekä otetaan kantaa menettelyjen yhteensovittamiseen. Hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (yva-selostus). Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa myös arviointiselostuksesta ja sen riittävyydestä. Yva-menettely päättyy lausuntoon.

Viranomaisilla, niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöillä ja säätiöillä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, on mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä sekä yva-ohjelmasta että yva-selostuksesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteisviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteisviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke, sen sijainti sekä esitetyt vaihtoehdot

Ailangantunturin tuulipuisto sijoittuisi Kemijärven kaupungin alueelle noin 20 kilometriä Kemijärven kaupunkikeskustasta etelään, lähimmillään noin kaksi kilometriä Kemijärven rannasta sen eteläpuolelle. Suunniteltu tuulipuistoalue sijoittuu Ailangantunturin ja Iso Petäjävaaran alueilla sijaitseville yksityiseen omistukseen kuuluville kiinteistöille ja sen suuruus on noin 400 hehtaaria. Wpd Finland Oy:llä on alueen hallintaoikeus pitkäaikaisten vuokrasopimusten nojalla.

Tuulipuistoaluetta lähimmät vakituiset asuinrakennukset sijaitsevat koillisessa Lehtolassa ja Kalliorannassa lähimmillään noin kolmen kilometrin etäisyydellä. Lähin yksittäinen lomarakennus sijaitsee noin puolitoista kilometriä tuulipuistoalueen rajasta länteen.

Ailangantunturin tuulipuiston tarkoituksena on tuottaa tuulivoimalla sähköä alueelliseen kantaverkkoon. Tuulipuiston on arvioitu tuottavan sähköä noin 55–83 GWh vuodessa, mikä vastaa noin 11 000–17 000 ei-sähkölämmitteisen asunnon vuotuista kulutusta tai esimerkiksi noin 60–90 % Kemijärven kaupungin vuosittaisesta kokonaissähkökulutuksesta.

Hankkeen vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan 11 tuulivoimalasta koostuvaa tuulipuistoa sekä niin sanottua nollavaihtoehtoa.

Tuulipuisto liitetään ilmajohtolla olemassa olevaan PVO Alueverkot Oy:n Jumisko-Pirttikosken 110 kV -voimajohtolinjaan, mikä pyritään toteuttamaan mahdollisimman lyhyttä reittiä pitkin kulkematta Metsähallituksen niin sanotun dialogialueen kautta. Muita tarkoituksenmukaisia reittivaihtoehtoja ei ole hankkeesta vastaavan mukaan, joten YVA-menettelyssä tutkitaan yhtä sähkönsiirron reittivaihtoehtoa.

Kukin tuulivoimala muodostuu perustusten päälle asennettavasta tornista, 3-lapaisesta roottorista sekä konehuoneesta. Torni on korkeudeltaan noin 90–120 metriä ja lavan pituus noin 50–60 metriä. Tuulivoimalan lakikorkeus on enimmillään noin 180 metriä. Tuulivoimalat tullaan varustamaan lentoestevaloin.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN

wpd Finland on toimittanut 1.4.2011 Ailangantunturin tuulipuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Lapin ELY-keskukselle.

Tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Kemijärven kaupungin palvelupiste Sorteerissa ja Lapin ELY-keskukseen 15.4.2011 alkaen koko arviointineuttelyn ajaksi. Arviointiohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansassa, Kotikympissä ja Koillis-Lapissa 14.4.2011. Virallinen nähtävilläoloaika oli 15.4.- 16.5.2011, jona aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseen.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Kemijärven kaupungin kirjastossa, sekä internetissä www.ely-keskus.fi/lappi/yva hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > viireillä olevat YVA-hankkeet > Energian tuotanto > Ailangantunturin tuulipuisto.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiohjelmasta Kemijärven kaupungilta; Lapin liitolta; Metsähallitus, Lapin luontopalvelulta; Lapin aluehallintoviranomaiselta; Museovirastolta; Lapin maakuntamuseolta; Pääesikunta, Operatiivinen osastolta; Ilmavoimien Esikunnalta, Pohjois-Suomen Sotilasläänin Operaatiokeskukselta, Liikenteen turvallisuusvirastolta; Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Kalatalousviranomaiselta; Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta; Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Porontutkimusasemalta; Fingrid Oyj:ltä; PVO Alueverkot Oy:ltä; Lapin luonnon-suojelupiiriltä; Lapin lintutieteellinen yhdistys ry:ltä; Paliskuntain yhdistys ry:ltä; Hirvasniemen paliskunnalta; Ryti-Lehtolan kyläseuralta; Luusuan kyläseuralta; Kemijärven riistanhoitoyhdistykseltä; Isokylän metsästysseura ry:ltä; Luusuan Erämiehet ry:ltä ja Suomu-Kemijärvi matkailu ry:ltä.

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus 18.4.2011 Kemijärven kaupungin valtuustosalissa. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa 28.4.2011 Lapin Kansassa, Kotikympissä ja Koillis-Lapissa.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Lausuntoja on annettu 12. Mielipiteitä on annettu yhteensä neljä. Yleisötilaisuuteen osallistui 27 henkilöä.

Yleisötilaisuudessa 18.4.2011 annettuja mielipiteitä

- Ihmetyttää Kemijärven useissa hankkeissa, että paikallisten kuultavaksi tuodaan valmis paketti. Tuulivoimaloiden sijoittelu on ennalta tarkoin määritelty. Kemijärvellä kyseessä on neitseellinen järvimaisema. Onko paikkoja tutkittu riittävän tarkasti ennakolta? Kaikki suunnitteilla olevat puistot ovat alueen kauneimpien vaarojen päällä. Olisin toivonut, että kaupunginpäätäjiin oltaisiin oltu aikaisemmin yhteydessä. Tuulipuisto käsitteenä on outo.
- Ailangantunturi on Kemijärven hienompia maisemia. Kemijärven eteläosassa on alueita, joilla maisemaa leikkaavat esimerkiksi voimajohtolinjat. Kehotan tutustumaan vielä näihin alueisiin.
- Onko voimajohto tarkoitus tehdä metsähallituksen ja yksityisten palstojen rajalle? Minkä levyinen alue hakataan?
- Toisessa vaakakupissa ovat maisematekijät, toisessa 60–90 % Kemijärven sähkön tarpeesta. Kuinka suuri hyöty tarjotaan alueen

asukkaille? Kuinka suuri lasku kemijärveläisille voi syntyä hankkeen toteuttamisesta?

- Loppujen lopuksi hyödyn saavat wpd ja muutama maanomistaja. Haitat tulevat paikkakuntalaisille.
- Voiko kunta määrätä tuulivoimaloille kiinteistöveron?
- Valtio takaa tuulipuistolle karkeasti noin 10 % voiton sijoitetulle pääomalle. Tällä hetkellä kiinteistövero nollaantuu 10 vuodessa. Olisi toivottu, että paikallinen energiayhtiö voisi olla hankkeessa mukana. Ilmeisesti taloudelliset resurssit eivät kuitenkaan riitä.
- Kuinka pitkä taloudellinen käyttöikä laitteilla on, ja mitä niille sitten tapahtuu?
- Kuinka monen vuoden sähkön tarjoatte kemijärveläisille?
- yva-menettely on raskas ja pitkäkestoinen prosessi. Olen käynyt monia menettelyitä läpi eikä yva-menettelyllä näytä olevan vaikutusta hankkeiden toteutuksessa. Kunnan päätöksenteko on varmaankin se vaihe, jolla on todellista merkitystä hankkeen toteutumisen kannalta.
- Kommentoin kakkosasukkaan näkökulmasta. Loma-asuntoa hankkiessa on ollut tietty näkemys siitä, minkälaiseen maisemaan ollaan hakeutumassa. Kemijärven maisema on verrattavissa Kolin kansallismaisemaan.
- Kuka tekee linnustoselvityksen? Hyvä paikallinen asiantuntija on Pirkka Aalto.
- Kuulisin mielelläni lisää porotalous selvityksestä. Korostaisin paliskunnan yhdistyksen edustajana yhteisvaikutusten arviointia.
- Onko maakaapelin mahdollisuutta tutkittu? Maiseman kannalta se on paljon parempi ratkaisu sähkönsiirtoon.
- Miten paljon hanke tuo työtä ja toimintaa Kemijärven kaupungin alueelle?
- Tulevatko koneet ja työmiehet muualta, esimerkiksi Virosta?
- Miten voimaloiden huoltotyöt hoidetaan?
- Kuinka paljon tuulipuisto toimiessaan vaatii valvontaa?
- Mikä on tuulipuiston hyötysuhde? Miten vaikeat talviolosuhteet vaikuttavat? Kuinka paljon sähköä lapojen lämmitysjärjestelmät tarvitsevat?
- Tarkoittako, ettei jäätä kerry lapoihin lainkaan?
- Estääkö melu marjastuksen alueella?
- Joudutaanko tuulipuistoalue aitaamaan mahdollisesti tippuvien jäänpalojen vuoksi?
- Mitä enemmän tietoa saamme, sitä vapauttavampaa.

Lausunnot

1. Kemijärven kaupunki

Tuulipuisto sijaitsee alueella, joilla ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Alueet ovat metsätalouskäytössä ja niillä on merkitystä marjastukseen, metsästykseseen sekä muuhun virkistykseen. Tuulivoimapuistot eivät sijoitu suojelualueille. Tuulivoimapuisto sijoittuu maisemassa hyvin korkealle alueelle, joten puiston maisemavaikutuksista tulee tehdä havainnekuvia, jotta vaikutukset ympäristöön mm. vesistömatkailuun voidaan arvioida.

Kaupunginhallitus lausuntonaan toteaa seuraavaa:

- arviointiselostuksessa tulee tuoda esille hankkeen vaikutus työllisyyteen koko toiminnan ajalta
- selostuksessa tulee ilmetä toimenpiteet ja niiden vaikutukset myös tuulivoimapuiston lopettamisen osalta
- arviointiselostuksessa tulee tuoda esille hankkeiden vaikutukset verotuloihin, mm. kiinteistövero, yhteisövero ym. vastaavat
- selostuksessa tulee esittää havainnekuvia hankkeiden vaikutuksesta kaukomaisemaan, myös maisemavaikutus järvimatkailuun
- mahdollisissa kuva- ja karttasovitteissa sekä havainnekuvissa tulee ilmetä kaikki tie-, ojitus-, kaapeli- ja huoltoaluesuunnitelmat
- jotta alueen virkistyskäyttö teiden yms. rakentamisen jälkeen olisi mahdollisimman laajaa ja monipuolista tulisi rakennettavat tiet jättää vapaaseen käyttöön.

Kemijärven kaupunginhallitus esittää lausuntonaan, ettei sillä muutoin ole lisättävää arviointiohjelmaan.

2. Lapin liitto

Ailangantunturin tuulipuisto sijaitsee Kemijärvellä, noin 20 kilometriä Kemijärven kaupunkikeskustasta etelään. Suunnitteilla oleva tuulipuisto muodostuisi yhdestätoista yksikköteholtaan noin 2–3 MW tuulivoimalasta.

Alueella on voimassa vuonna 2004 vahvistettu Itä-Lapin maakuntakaava. Suunniteltu tuulipuistoalue on maakuntakaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, joka on varattu pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen. Alueen pohjoispuolella on matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistysten kehittämisen kohdealue. Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty tuulivoimarakentamista. Lisäksi alueen eteläpuolelta menee voimajohtolinja.

Tavoitteena on, että Itä-Lapin maakuntakaavan päivitys aloitetaan vuoden 2012 loppupuolella.

Lapin liitossa on laadittavana ”Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys”. Selvityksen tavoitteena on kartoittaa Lapin eteläisistä osista (Länsi-Lapin maakuntakaava-alue sekä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava-alue) kohteita, jotka parhaiten soveltuvat tuulivoimatuotannolle sekä täsmentää vireillä olevien merituulipuistohankkeiden yvaselvitysten pohjalta Lapin merialueille osoitettujen tv-aluevarausten rajauksia. Selvitys tulee toimimaan pohjana maakuntakaavoitukselle ja muulle maankäytön suunnittelulle. Selvitys laaditaan maakuntakaavatasoa vastaavaksi. Selvityksellä ei ole tarkoitus poistaa hankekohtaista tarkempien selvitysten tarvetta eikä kaavoitukseen kiinteästi kuuluvaa vuorovaikutus- ja osallistumismenettelyä. Tavoitteena on, että selvitys on valmis loppuvuodesta 2011. Selvityksen alustavien paikkatietoanalyyysien perusteella Ailangantunturin tuulivoimapuisto on potentiaalin tuulivoimala-alue.

Arviointiohjelmassa olisi hyvä esittää tarkemmin lähialueen vakituinen asutus ja lomarakentaminen esimerkiksi kartalla. Asukaskyselyn rajaus- ta olisi hyvä laajentaa koskemaan lähimpiä kyliä, vaikka etäisyys olisi yli 10 kilometriä. Lisäksi kyselyssä tulisi huomioida alueen loma-asukkaat.

Lapin liitto pitää tehtyä arviointiohjelmaa riittävänä ja hyvänä pohjana jatkotyöskentelylle.

3. Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan 11 tuulivoimalasta koostuvaa tuulipuistoa sekä ns. nollavaihtoehtoa. Arviointiohjelmassa kuvataan hanke pääpiirteissään, ympäristövaikutusten arviointimenettely, osallistumis- ja tiedottamissuunnitelma, ympäristön nykytila ja tehdyt selvitykset, arvioitavat ympäristövaikutukset ja arviointimenetelmät yleispiirteisesti, haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisy ja lieventäminen, hankkeen edellyttämät luvat, suunnitelmat ja päätökset ja lähdeaineisto.

Arviointiohjelma käsittää Metsähallituksen näkemyksen mukaan kaikki olennaiset lain edellyttämät asiakohdat. Ohjelmassa korostetaan aivan oikein, että Ailangan tuulipuistohankkeen merkittävimmät vaikutukset liittyvät ennalta arvioiden maisemakuvaan ottaen huomioon myös muut lähialueelle suunnitellut tuulipuistot. Muita keskeisiä arvioitavia vaikutuksia ovat vaikutukset linnustoon, virkistyskäyttöön ja asutukseen.

4. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Yleisenä huomiona Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi pitää tärkeänä sitä, että mahdolliset tuulivoimaloiden vaikutukset lentoliikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle sekä mahdolliset tuulivoimaloiden vaikutukset mm. ilmailua palveleville laitteille, kuten tutkille, selvitetään suunnittelutyön aikana ja otetaan toteutuksessa huomioon.

Mahdollisille lentoesteille on haettava ilmailulain 1194/2009 165 § mukainen lentoestelupa ennen esteen asettamista. Jollei lentoturvallisuusvaarannu ja ilmaliikenteen sujuvuus häiriinny, Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa luvan esteen asettamiseen. Lentoesteluvassa on esteen suurin ulottuma (enimmäiskorkeus) merenpinnasta esteen kohdalla. Este on merkittävä ja valaistava lentoestevaloin luvan ehtojen mukaisesti. Tuulipuiston suunnittelun aikana tulisi selvittää mahdollisten lentoesteiden vaikutukset lentoliikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle hakemalla Finavia Oyj:ltä lentoestelausunto ilmailulain 1194/2009 165 §:n mukaisista esteistä. Samoin tulisi selvittää rakennusaikaisten mastojen ja nostureiden vaikutukset lentoliikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle. Esteen asettajan tulee varmistaa ennen rakennusvaihetta lentoestelupamenettelyn mukaisesti, ettei lentoturvallisuudelle tai ilmaliikenteen sujuvuudelle aiheudu haittaa eikä vaaraa.

Arviointiohjelman kohdassa 9.7. lentoestelupa on virheellisesti luvan myöntävä viranomaisen Ilmailuhallinto. Sen pitäisi olla Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi / ilmailu. Korkeusmaininta on myös puutteellinen. Arviointiohjelmassa ei ole käsitelty tuulivoimaloiden vaikutuksia ilmaliikenteen turvallisuudelle.

5. Pääesikunta, Operatiivinen osasto

Pääesikunnan operatiivinen osasto on lausunut toisella viiteasiakirjalla (AH4213/23.2.2011) ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarpeesta. Kyseisessä lausunnossa on jo alustavasti otettu kantaa yva-

menettelyssä selvitettävistä vaikutuksista. Tuulivoimarakentamisella voi olla puolustusvoimien kannalta laaja-alaisia vaikutuksia, jotka tulee selvittää ja ottaa huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa turhien ongelmien ja kustannusten välttämiseksi.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tulee ottaa huomioon maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuna- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavallvonnan toimintamahdollisuuksille.

Ottamalla huomioon maanpuolustuksen tarpeet turvataan puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen normaali- ja poikkeusoloissa (Laki puolustusvoimista 551/2007 ja aluevalvontalaki 755/2000). Tästä johtuen on aina tarpeen selvittää tuulivoimaloiden rakentamisesta syntyvät vaikutukset puolustusvoimien:

- valvonta- ja asejärjestelmien suorituskykyyn sekä
- joukkojen ja järjestelmien koulutukseen ja käyttöön varuskunta, harjoitus- ja ampuma-alueilla.

Valvonta- ja asejärjestelmien suorituskyvyn kannalta tuulivoimaloiden tiedetään yleisesti aiheuttavan haittaa erityisesti valvontajärjestelmille, jonka tutkille tuulivoimalat edustavat suuria tutkakohteita. Tuulivoimalan aiheuttamat häiriöt tutkajärjestelmille ilmenevät muun muassa varjostamisena ja ei-toivottuina heijastuksina, mistä johtuen tuulivoimala voi varjostaa varsinaisia tutkamaaleja ja näkyä itse tutkassa. Puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän toteuttamisen kannalta saattaa valvontasensoreihin kohdistuvilla häiriöillä olla laaja-alaisia vaikutuksia, Ailangantunturin hankkeessa erityisesti ilmavalvontaan.

Joukkojen ja järjestelmien koulutuksen ja käytön osalta on tärkeää, että tuulivoimarakentamisen vaikutuksia arvioitaessa otetaan huomioon riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle ja sotilasilmailulle. Tarpeissa korostuu esimerkiksi tärkeiden harjoitusalueiden käytettävyyden turvaaminen puolustusvoimien joukkojen harjoitus- ja ampumatoiminnalle.

Yva-menettelyssä arvioitavat asiat

Pääesikunnan operatiivisen osaston näkemyksen mukaan vaikutukset puolustusvoimien toimintaan tulee aina selvittää ja ottaa huomioon viimeistään tuulivoimarakentamista koskevassa lupamenettelyssä. Ailangantunturin yva-ohjelmassa ei tätä asiaa ole otettu huomioon.

Pääesikunnan operatiivinen osasto toteaa, että Ailangantunturin tuulipuistohankkeen ympäristövaikutuksia arvioitaessa on selvitettävä tuulivoimaloiden haittavaikutukset puolustusvoimien käytössä oleviin ilmavalvontatutkiin, radioyhteyksiin sekä puolustusvoimien alueellisiin toimintaedellytyksiin. Selvityksen merkitystä korostaa se, että hanke sijoituu Kemijärven kaupungin alueelle, jossa on samanaikaisesti suunnitella viisi muuta tuulopuistoa. Tämä tulee huomioida jatkossa arvioitaessa kyseessä olevien hankkeiden yhteisvaikutuksia.

Ailangantunturin tuulipuistohankkeen ympäristövaikutuksia arvioitaessa on tuulivoimatoimijan toimesta selvitettävä hankkeen vaikutukset puolustusvoimien hyväksymällä tavalla:

- ilmavalvontatutkii VTT:n kehittämän laskentatyökalun tulosten ja niiden perusteella tehtävän ilmavoimien asiantuntija-arvion avulla
- sotilasilmailuun pyytämällä asiasta lausunto ilmavoimilta
- puolustusvoimien radioyhteyksiin pyytämällä asiasta lausunto Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskukselta sekä
- alueiden käyttöön pyytämällä asiasta lausunto Maavoimilta.

Tuulivoimatoimijan tulee tilata tutkavaikutusten arviointi VTT:ltä, joka parhaillaan kehittää siihen soveltuva arviointityökalua. Tutkavaikutusten laskenta voi olla mahdollista tehdä vasta vuoden loppupuolella arviointityökalun kehittämisaikeista johtuen. Tärkeintä on kuitenkin asian huomioiminen yva-menettelyssä siten, että tutkavaikutusten osalta edellytetään ilmavoimien hyväksyntää ennen rakennuslupapäätöksen tekemistä.

Lopuksi Pääesikunnan operatiivinen osasto haluaa muistuttaa, että aluevalvontalain (755/2000) 3 luvun 13§:n mukaan maaperän tutkiminen Suomen alueella ilma-asetuksesta alle 150 metrin lentokorkeudella ja 14§:ssä mainittujen alueiden ja kohteiden kuvaaminen lennon aikana ilma-aluksesta ovat luvanvaraista toimintaa. Lupaviranomaisena toimii Pääesikunta. Tämä tulee tarvittaessa ottaa huomioon yva-ohjelmassa luvussa 9, mikäli ympäristövaikutusten selvittämiseen sisältyy yllämainittua luvanvaraista tutkimustoimintaa.

6. Ilmavoimien Esikunta

Ilmavoimien Esikunta toteaa Ailangantunturin tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta seuraavaa. Suunniteltu Ailangantunturin tuulipuistoalue sijaitsee Ilmavoimien ilmavalvontatutkien vaikutusalueella. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa ei ole otettu huomioon tuulivoimaloiden mahdollisia vaikutuksia ilmavalvontatutkii.

Ilmavoimien Esikunnan kanta on, että jo YVA-prosessin aikana pitää huomioida tuulivoimaloiden vaikutus ilmavalvontatutkii ja viimeistään rakennusluvassa tulee ottaa huomioon tuulivoimaloiden vaikutusten selvittäminen ilmavalvontatutkii. Lähtökohtana on, että tuulivoimaloiden mahdolliset haittavaikutukset eivät heikennä ilmavalvontatutkien valvontakykyä tai tuulivoimaloista aiheutuvat haittavaikutukset voidaan ottaa huomioon ilmavalvontakyvyn heikentymättä.

Puolustusvoimien toiminnan kannalta on tärkeää, että tuulivoimarakentamisessa otetaan huomioon Puolustusvoimien lakisäateisten tehtävien toteuttaminen sekä normaali- että poikkeusoloissa. Tuulivoimaloiden tiedetään yleisesti aiheuttavan haittaa erityisesti ilmavalvonnalle, jonka tutkajärjestelmille tuulivoimalat edustavat suuria kohteita. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt tutkajärjestelmiin ilmenevät muun muassa varjostamisena ja ei-toivottuina heijastuksina, mistä johtuen tuulivoimala voi varjostaa varsinaisia tutkamaaleja. Lisäksi voimalakin voi näkyä tutkakuvassa.

Energiateollisuus ry on käynnistänyt tutkimushankkeen tutkavaikutusten arviointityökalun kehittämiseksi, joka mahdollistaa tuulivoimahankkeita

koskevien selvitysten tekemisen. Hankkeen toteuttaa VTT ja Puolustusvoimat on asettanut siihen asiantuntijahenkilöstöä.

Tutkavaikutusten arviointia varten laadittava työkalu valmistuu vuoden 2011 loppupuolella, mutta ensimmäisiä laskentatuloksia tutkimuksesta on jo saatu. Tutkimushankkeen tuottamien ensimmäisten laskentatuloksien perusteella Ilmavoimilla ei vielä ole riittäviä perusteita määrittää kantaa eri tuulivoimahankkeiden toteutuksen hyväksyttävyyteen ilmalvalvonnan kannalta. Jotta Ilmavoimat voi antaa alustavia arvioita eri tuulivoimahankkeiden hyväksyttävyydestä, tarvitaan vielä lisää tutkimustuloksia. Lopullisten tulosten valmistuttua vuoden 2011 lopussa Puolustusvoimilla on käytössään luotettava kriteeristö tuulivoimahankkeiden yksityiskohtaiseksi arvioimiseksi.

Ilmavoimien Esikunta edellyttää, että Ailangantunturin alueelle mahdollisesti rakennettavien tuulivoimaloiden haittavaikutukset ilmalvalvontatutkin tulee selvittää tuulivoimahankkeen toteuttajan toimesta ja hankkeelle on oltava Ilmavoimien hyväksyntä viimeistään ennen tuulivoimaloiden maanpäällisten rakenteiden rakentamista/pystyttämistä.

7. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Kemijärven kaupungin alueella on suunnitteilla myös viisi Oxford Intercon Energy Oy:n tuulipuistohanketta. Nämä sijoittuvat melko lähelle Ailangantunturia, Iso Severinvaaran, Kuusivaara-Mömmövaaran, Kangaslamminvaaran, Untamovaaran ja Tunturipalon hankealueille. Vaihtoehtoista riippuen näille alueille sijoittuisi Ailangantunturin tuulipuiston lisäksi 39-51 tuulivoimalaa. Näissäkin hankkeissa on meneillään yva-että kaava-menettely.

Ailangantunturin tuulipuistoalue on poronhoitoaluetta ja kuuluu Hirvasniemen paliskunnan alueeseen. Ailangantunturilla ja sen lähiympäristössä harjoitetaan myös metsästystä, erityisesti hirven metsästystä. Arviointiohjelman mukaan hanketta koskien tullaan pitämään poronhoitolain (848/1990) mukainen neuvottelu Hirvasniemen paliskunnan, Kemijärven kaupungin, hankkeesta vastaavan ja viranomaisen kanssa. Neuvottelun tarkoituksena on saada paliskunnalta tietoa alueen merkityksestä poronhoidolle sekä siitä, miten hanke tulisi vaikuttamaan poronhoitoon ja miten porotalous voidaan ottaa huomioon tyylipuistohankkeen suunnittelussa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos pitää kuitenkin tärkeänä, että Ailangantunturin tuulipuistosta tehdään arviointia varten alueen poronhoitoa käsittelevä tutkimus. Tutkimuksessa tulisi huomioida myös viiden muun tuulipuiston vaikutukset ja mahdollinen yhteisvaikutus lähinnä Hirvasniemen paliskunnan poronhoitoon ja porotalouteen.

Tuulipuistoalueen ja sen ympäristön linnustosta on olemassa vähän tietoa. Ailangantunturin tuntumassa on tiedossa vain yksi päivällinen reviiri. Todennäköisesti joutsenet, hanhet ja muut vesilinnut seuraavat muuttollaan Kemijokea ja Kemijärven rantoja. Arviointiohjelman mukaan tuulipuistoalueen kautta tai sen läheisyydessä muuttavaa linnustoa selvitetään kevät- ja syysmuuton seurannalla vuoden 2011 aikana. Ailangantunturin tuulipuiston vaikutukset linnustoon arvioidaan asiantuntijatyönä keuhäällä, kesällä ja syksyllä tehtyjen maastoselvitysten ja tarkkailun tulosten perusteella. Linnustotutkimuksissakin Riista- ja kalatalouden

tutkimuslaitos korostaa alueelle suunniteltujen useiden tuulipuistojen yhteisvaikutusta ja siten laajempaa tutkimusta. Myös tuulipuistojen vaikutukset erikseen ja yhdessä alueen riistaeläimiin ja esim. hirvenmetsästytykseen pitäisi selvittää paremmin.

8. *Fingrid oyj*

Fingrid oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Laaditussa arviointiohjelmassa todetaan, että tuulipuisto liitetään ilmajohdolla olemassa olevaan PVO Alueverkot Oy:n Jumisko – Pirttikosken 110 kV –voimajohtolinjaan. Tuulipuistojen verkkoliityntä ja liittymisjohdot kuuluvat olennaisena osana tuulipuistoon ja sen toteuttamismahdollisuuksiin ja ne tulee ottaa riittävästi huomioon laadittavassa ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa.

Yhtiöllä ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

9. *Paliskuntain yhdistys*

Tuulipuisto sijoittuisi Hirvasniemen paliskunnan alueelle. Paliskunnan suurin sallittu eloporoluku on 2300 ja poronomistajia oli 70 poronhoitovuonna 2009-2010.

Poronhoitolaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Poronhoitolaki (848/1990) (PHL) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoitolaki turvaa elinkeinon aseman ja säättää poronhoidolle pysyvästi vapaan laidunnusoikeuden: ”Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallinto-oikeudesta riippumatta.” (PHL 3§). Poronhoitolaissa (53 §) säädetään myös että ”suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.”

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poroelinkeinoja turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueenkäyttötavoitteista. ”Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet” – luvun yleistavoitteissa todetaan: ” Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.”

Poroelinkeinoon kohdistuvia vaikutuksia

Ailangantunturin tuulipuisto sijoittuisi Hirvasniemen paliskunnan eteläosaan. Suorien laidunalueiden vähenemisen lisäksi tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta voi aiheutua vaikutuksia porojen laidunnukseen myös laajemmalle alueelle. Tuulipuiston länsipuolella sijaitsee vasomiasalue. Vasoma-aika ja sen jälkeinen alkukesä ovat tutkimusten mukaan erityisen herkkiä aikoja porojen häiriintymiselle. Porot voivat

laiduntaa Ailangantunturin alueella myös muina vuodenaikoina. Paliskunta on hankkinut poroille GPS-paikantimin varustettuja pantoja. Niiden avulla saadaan porojen laidunnuksesta tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi myös tuulipuistojen ympäristövaikutusten selvittämisessä.

Tuulipuistosta ja sen rakenteista voi olla vaikutuksia poronhoitotoiminnalle. Lisäksi poro-onnettomuuksien määrä voi kasvaa puiston alueella (mm. tippuva jää) ja liikenteessä.

Ympäristövaikutusten arviointi Ailangantunturin tuulipuistohankkeessa

Ympäristölle aiheutetut muutokset vaikuttavat keskeisesti poroelinkeinoon. Lisäksi erityislain (poronhoitolaki) sisällön voidaan katsoa asettavan vaatimuksia tehtävälle yva-selvitykselle.

Poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Arvioinnissa tulee selvittää alueen nykytila ja alueen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee myös selvittää kaikkien rakennelmien (tuulimyllyt, voimajohto, tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin (määrä, laatu), porojen laidunten käyttöön, poronhoitotoimintaan (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit ym.) ja sen rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertaidat ym.), sekä vaikutukset porotalouteen. Näin aiotaankin arviointiohjelman mukaan toimia, ja arvioinnissa aiotaan käyttää asiantuntijaa. Arvioinnin tarkastelualueen tulee olla tarpeeksi laaja, sillä paliskunta laiturineen, muine toiminnallisine alueineen ja rakenteineen on yhtenäinen toimintaympäristö ja muutokset sen yhdessä osassa voivat vaikuttaa myös muualle.

Yva-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaisia kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Myös toiminnan jälkeistä aikaa tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta (mm. menetysten pysyvyys). Menettelyssä tulee etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä elinkeinon harjoittajien kanssa.

Ailangantunturin kaakkoispuolella Kuusivaara-Mömmövaaran alueella sijaitsee toisen yrityksen suunnittelema tuulipuistohanke (yksi viidestä Kemijärven alueelle sijoittuvasta). Myös näiden hankkeiden yhteisvaikutukset Hirvasniemen paliskunnan poronhoidolle tulisi selvittää.

Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulee sen vaikutuksia seurata ympäristövaikutusten lisäksi myös porotalouden osalta, sillä toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei voida ennalta arvata. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä korvata/kompensoida ja pyrkiä lieventämään. Näitä varten tulisi perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva yhteistyöryhmä.

Hirvasniemen paliskunta on kutsuttu Ailangantunturin yva-menettelyn ohjausryhmään ja siltä on pyydetty lausunto yva-ohjelmasta. yva-ohjelman mukaan paliskunnan kanssa aiotaan myös neuvotella PHL 53§ mukaisesti. Näin tulee toimia, jotta poronhoitolain velvoitteet ja yvalain osallistumiselle ja tiedonsaannille asetetut tavoitteet täyttyvät. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa sitä, että neuvottelut aloitetaan riittävän aikaisessa vaiheessa, ja että

neuvotteluiden lähtökohtana on todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Neuvotteluita tulee jatkaa niin kauan, että asiat saadaan ratkaistua.

Tuulivoiman yhteydessä on julkisuudessa käyty keskustelua, jonka mukaan se tarvitsee ns. säätövoimaa. Tällä yritetään perustella mm. uusin tekoaltaiden rakentamista Itä-Lappiin. Paliskuntain yhdistys katsoo, että säätövoima-asiaa tulee selvittää yva-menettelyissä, sillä mikäli sitä tarvitaan, voitaneen se katsoa tuulipuistohankkeiden välilliseksi vaikutukseksi. Laajin julkisuudessa esillä olleista vaihtoehdoista ”Kemihaaran monikäyttöalaksi” (entinen Vuotos) sijaitsisi lähes yksinomaan Hirvasniemen paliskunnan alueella ja aiheuttaisi erittäin merkittävät vaikutukset sen koko elinkeinolle.

Yva-menettelyssä tulee arvioida riittävän laajasti kaikki poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee korvata Hirvasniemen paliskunnalle täysimääräisesti.

Hirvasniemen paliskunnan lausunnot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä tuulipuistohankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa.

10. Hirvasniemen paliskunta

Hirvasniemen paliskunta pitää ao. lausunnossa hyvänä rakentajayhtiön (wpd Finland Oy) lupaamaa poronhoitolain mukaista neuvottelukäytäntöä. Neuvottelukäytäntö tulee olla jatkossakin vahvassa asemassa porotalouden näkemyksien esilletuomisessa ja mahdollisten ongelmien ratkaisemisessa. Tuulipuiston koko infrastruktuuriin (voimalat, tiet, johdot, rakentaminen ja tuotanto) vaikutuksia tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena porotalouselinkeinon suhteen. Tuulipuistoalueen merkityksestä porojen laidunalueena eri vuodenaikoina tulee kerätä lisätietoa ja selvittää mahdolliset laidunkiertoreitit.

11. Kemijärven riistahoitoyhdistyksen

Kemijärven riistahoitoyhdistyksellä ei ole käytettävissä sellaista tutkittua tietoa, josta kävisi ilmi jo rakennettujen tuulivoimaloiden mahdolliset haittavaikutukset riistaeläimistöön nyt suunnitteilla olevan tuulipuiston kaltaisissa oloissa.

Tuulivoimalat kaikkine rakennelmineen aiheuttavat todennäköisesti jonkin verran kuolemia linnuille niiden törmätessä voimajohtoihin, korkeisiin rakennelmiin ja roottoreiden lapoihin.

Näiden onnettomuuksien määrä on minimoitava aikaisempien kokemusten perusteella.

Lausuntonamme edellytämme, että tuulipuiston sekä rakenteiden että äänen vaikutus riistaeläinten luontaiseen elämään, liikkumiseen ja lisääntymiseen on selvitettävä.

Maariistaeläinten ja metsästäjien turvallinen liikkuminen laitosten läheisyydessä on myös huomioitava, mutta tarpeetonta metsästyksen vaikeuttamista tai rajoittamista voimaloiden läheisyydessä emme hyväksy.

12. Lapin lintutieteellinen yhdistys

Arviointiohjelmassa kerrotut toimenpiteet linnuston osalta aiotaan käynnistää keväällä 2011 ja koko yva saattaa loppuun 2012 alkupuolella. Lausuntopyynnön takaraja on 16.5.2011. Ei voida mitenkään olettaa että LLYn lausunto voitaisiin ottaa oleellisilta kohdilta huomioon yva menettelyssä annetussa aikataulussa sillä lintujen kevätmuutto isojen lintujen osalta on Lapissa käytännössä jo ohi 16.5. mennessä.

Esitetty muuttokausien aikainen havainnointiohjelma (5 vrk kevään ja syksyin) on liian lyhyt, jotta kokonaisvaltaista käsitystä alueen muuttoaikaisesta merkityksestä linnustolle voitaisiin tehdä johtopäätöksiä. Kevätmuuton havainnointi tulisi aloittaa jo huhtikuun lopulla jolloin hanhet, kurjet ja joutsenet saapuvat alueelle ja jatkaa kuukauden verran toukuun loppuun saakka, jolloin mahdolliset arktiset vesilinnut ylittävät alueen. Syysmuuton havainnoinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti kurkien ja joutsenten esiintymiseen alueella. Joutsenet kertyvät alueelle ja lentelevät suurina parvina alueen ympärillä sekä muuttavat aktiivisesti alueen läpi. Törmäysriski tuulimyllyihin on tällöin suurimmillaan. Joutsenet viihtyvät alueella aina jättien tulon saakka. Syysmuuton havainnointi tulisi ajoittaa elokuulta lokakuun loppuun. Alueen läheisyydessä Luusuanlahti on merkittävä vesilintujen kerääntymisalue muuttoaikoina.

Pesimälinnuston osalta havainnoinnissa pitäisi huomioida myös alueen rakentamisen vaikutukset linnustoon (esim. tiestö) ja sen aiheuttama häiriö. Havainnoinnin tulisi kattaa myös yöaktiiviset linnut (isot pöllöt). Alueella pesii mm. huuhekaja, jolle myllyt saattavat aiheuttaa riskin. Muista linnuista suurten petolintujen esiintyminen alueella tulee selvittää.

Mielipiteet

Mielipide 1

Energian tuottaminen tuulimyllyillä on mielestäni jo lähtökohtaisesti väärä tapa korvata tai edes yrittää korvata muita tehokkaampia energialähteitä osittainkaan nykymuotoisella tuulivoimalla. Tavattoman kallis ja tehoton näpertely ei ole missään suhteessa aiheutettuihin haittoihin nähden.

Kellojen pitäisi soida päättäjien päissä viimeistään nyt, kun joidenkin tahojen into on tullut esille. Jotkut tekevät isoa tiliä jo nyt loppukäyttäjien kustannuksella, eikä kukaan ole oikeasti kiinnostunut tuulivoiman kokonaissähkön hintaa nostavasta vaikutuksesta. Säätösähkön tarve kasvaa valtavasti ja suhteettomasti tuulivoimalla tuotettuun energiaan nähden.

Hankkeissa on näköjään lähdetty takapuoli edellä puuhun, eli tehtaita on perustettu surutta kustannuksista välittämättä. Epäilyttää, että valtion rahaa palaa mukana ja paljon. Tuotekehittely on ilman muuta hyvä ja tarpeellinen asia pienelle maalle, mutta toiminta pitäisi olla kannattavaa ja kustannustehokasta. Kehitetyt tuotteet pitää ennemminkin kaupata ulkomaille, jolloin hyöty jää kotimaahan.

Niin kauan kun löytyy muita tehokkaampia ja vieläpä uusiutuvia energialähteitä, niin päättäjien täytyy ehdottomasti pidättäytyä marginaalisesta

ja hyvin kalliista energiantuotannosta. Sen sijaan ydinvoiman tuotanto Suomessa on huipputasolla ja myös käytetyn polttoaineen loppusijoittaminen saadaan lähitulevaisuudessa maailman turvallisimmalle tasolle. Ilmeisesti myös uraania saadaan tulevaisuudessa kotimaasta riittävästi, kunhan sen käsittely kehitetään mahdollisimman riskittömäksi. Kuitenkaan ei ydinvoimaakaan saa rakentaa ulkomaille myyntiä silmälläpitäen, vaan kotimaisen kasvavan energiantarpeen tyydyttämiseen. Fossiilisista polttoaineista maakaasua voidaan käyttää vielä pitkään, mutta raakaöljyn käyttäminen polttoaineena pitäisi lopettaa jo nyt. Porausteknisesti ne kuitenkin kulkevat käsi kädessä. Turve on todettu uusiutuvaksi luonnonvaraksi ja sitä piisaa. Älyttömällä päästokauppasopimuksella tosin vietiin turpeenkäytöltä vapaus ja suomalaisilta yrittäjiltä kilpailukyky.

Mikäli järki ei voita ja tuulimyllyjä on pakko saada, niin rakennettakoon ne sitten merialueille, kunhan kaikki haitat minimoidaan hintaa myöten.

Lopuksi haluan todeta sen, että Lapissa on paljon valtionmaita, joille olisi luullut pystyttämishalun syntyneen aivan ensimmäiseksi. Valtio olisi omistajana myös vähentänyt syntyviä kustannuksia automaattisesti, jos vain päättäjiltä tahtoa olisi löytynyt ja löytyisi.

Sisämaahan rakennettavien tuulivoimapuistojen järjettömät haitat koko luonnolle onkin sitten vielä luku erikseen.

Mielipide 2.

Mielipiteen esittäjät esittivät muun muassa seuraavaa: Hanke on pahasti ristiriidassa muiden, myös maakuntakaavaan perustuvien maankäyttömuotojen - kuten virkistykseen, poronhoidon ja matkailun - kanssa. Kohdassa 7.3 sanotaan vaikutusten arvioinnin perustuvan mm. voimassa oleviin maankäytön suunnitelmiin. Huomautamme, että yksistään voimassa olevan maakuntakaavan mukaan tämä hanke on aivan kestämättömällä pohjalla ja toteuttamiskelvoton.

Seudulla ei ole (eikä missään Lapissa) muita vastaavia näin keskeisellä paikalla järvimaisemassa sijaitsevia tuntuja käytettävissä esim. virkistyskäyttöön. Poronhoidon ja matkailun osalta aluetta ei myöskään voida korvata vastaavilla alueilla. Poronhoidon osalta tämä hanke (yhdessä etenkin Kuusivaara-Mömmövaara hankkeen kanssa) pirstoisi pahasti porojen käyttämiä alueita.

Esiarvointi vaikuttaa olevan todella heikolla pohjalla, esimerkiksi maastokäyntejä ei ole tehty lainkaan ja käytännössä katsoen luontoarvoista-kin vain lepakoista ja muista linnuista on maininta.

Kohdassa 8 väitetään, että tähän mennessä tehtyjen selvitysten ja olemassa olevien tietojen perusteella Ailangantunturi soveltuisi tuulivoimala-alueeksi hyvin. Kuitenkaan edellä mainituista selvityksistä ja tiedoista ei lukija saa riittävää informaatiota (mitä selvitetty, missä ja milloin selvitetty, kuka selvittänyt ym.). Selvitykset ja niihin viittaaminen on kautta linjan puutteellista, maastokäyntejä ei ole tehty eikä olemassa olevaakaan tietoa ole riittävästi hyödynnetty.

Meluhaitat etenkin yhdessä muiden hankkeiden kanssa olisivat suurten korkeuserojen järvi- ja vaaramaisemassa todella pahat.

Kohdassa 3.1.1. Kansalliset tavoitteet todetaan, että tuulivoimarakentamisessa on pyrittävä laajoihin yhtenäisiin alueisiin. Nyt Kemijärvelle ollaan suunnittelemassa kuutta erillistä tuulivoimala-alueita, jotka sijaitisivat todella pahasti levällään ympäri Kemijärveä.

Tämänkin seikan osalta olisi ehdottomasti odotettava Lapin liiton selvityksen valmistumista, jotta mahdolliset tuulivoimala-alueet voitaisiin sijoittaa koordinoitusti Lappiin

Nyt esitetyssä yva-ohjelmassa ei sanota, kuka maksaa käytöstä poistosta koituvat kulut ja ylipäättään vastaa käytöstä poistosta jälkien siivoamisineen?

Hankealueella ei tiedetä olevan erityisiä luonnonarvoja!! Yva-ohjelmassa on myös jätetty kokonaan mainitsematta, että joka suuntaan näkyvä Ailankatunturi on maakuntakaavan liitteen 6. kaukomaisemassa merkittävä lakialue ja merkittävä maisema!!

Luontovaikutuksista pitäisi linnustovaikutusten lisäksi arvioida kunnolla myös vaikutukset muihin eläimiin, kasvillisuuteen ja luontotyypeihin sekä haittavaikutukset elinympäristöihin ja niiden pirstoutumiseen sekä ekosysteemeihin ja ekologisiin prosesseihin ja luonnon monimuotoisuuteen. Esimerkiksi vaikutukset maaperään ja myös sitä kautta kasvillisuuteen ja elinympäristöihin saattaisivat olla paikoin hyvinkin merkittäviä. Saukko ja karhu ovat luontodirektiivin liitteen IV lajeja, joiden elinympäristöjä ei saa hävittää eikä heikentää.

Tiesuunnitelmia ei ole edes esitetty.

Ailankatunturin korkeuden ja jyrkät rinteet huomioon ottaen ihmettelimme, miten rekka-autoilla ylipäättään pystytään viemään voimalakomponentit tunturiin edes siinä tapauksessa, että rinteet pengerrettäisiin massiivisia serpentiiniteitä varten.

Myös etäisyyksissä ja asuntojen lukumäärissä on kautta linjan puutteita.

Haittavaikutukset kännyköihin ja televisiokuvaan on selvitettävä.

Tosiasiallisia vaihtoehtoja ei nyt ole esitetty, vaikka yva-lainsäädännön mukaan tosiasiallisia vaihtoehtoja pitää esittää. Pitäisi olla esimerkiksi hankkeen sijaintialueen ja turbiinien lukumäärän ja esim. voimajohdon ja teiden linjausten osalta vaihtoehtoja, ja selvityksiä tosiasiallisiin vaihtoehtoihin perustuvien vaikutusten arvioinnista. Alueen kehittyminen nollavaihtoehtoon mukaan tulisi myös arvioida. Viimeistään arviointiselostuksessa pitää olla selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja luonnon- ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin. (Söderman Tarja, Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arvionti - kaavoituksessa, yva-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa, Helsinki 2003 Suomen ympäristökeskus, Vammala 2003).

Vaikka nyt olisi pitänyt esittää menetelmäkuvaukset ympäristövaikutusten arvioimiseksi, menetelmäkuvauksia ei joko ole tai ne ovat niin hataria ja puutteellisia, että niiden perusteella ei voi arvioida menetelmien

sopivuutta tarkoituksiinsa. Näin ollen yva-laissa ja sen asetuksessa edellytettyä ohjelman olennaista sisältöä on mahdoton arvioida.

Jos menetelmiä ylipäättään on esitetty, ei ole perusteltu, miksi juuri ko. menetelmät on valittu.

Kohdassa 5.3. on erittäin tarkoitushakuisesti ja harhaanjohtavasti sanottu, että mielipiteitä ja kannanottoja voi esittää koko yva-menettelyn ajan yhteysviranomaisena toimivalle Lapin ely-keskukselle. Tosiasiassa Lapin ely-keskus ottaa huomioon vain ne mielipiteet ja muistutukset, jotka on saapuneet kulloisenkin dead lineen mennessä.

Keskeneräisten relevanttien selvitysten puuttumisesta ja aikataulusta

Hankkeen aikataulusta huomautamme, että aikataulu saattaa olla liian kireä, sillä tarkoituksenahan juuri on arvioida hankkeita relevanttien selvitysten valossa.

Tuulivoimalat saattavat aiheuttaa merkittäviä häiriötä lennonjohto- ja ilmapuolustustutkiin.

Natura-arvioinnit on kaiken järjen mukaan ehdottomasti tehtävä ennen kuin prosessi voi edetä.

Pohjavesialuiden ja luokitusten tarkistamisselvitys, joka on aloitettu talvena 2010, on meneillään. Hankealueella on monia lähteitä ja lähteiden tiedetään osoittavan pohjaveden esiintymisalueita. Em. tarkistamisselvityksen lopputulemaa tulisi myös odottaa.

Sosiaalisten vaikutusten ja ihmisten mielipiteiden arvioimiseksi vaadimme kunnollisia selvityksiä ja tutkimuksia (SOVA) Esimerkiksi ihmisten mielipiteiden huomioimisen vaatimaan työstämiseen ja johtopäätösten tekoon nyt esitetty tiukka aikataulu saattaa olla liian kireä.

Tuulisuusmittaukset puuttuvat ja ovat keskeneräisiä. Tuulisuusarviot perustuvat yva-ohjelman mukaan Tuuliatlakseen, eikä sen parempia tuulisuusmittauksia ole nyt käytävissä. Kuitenkin yva-ohjelmassa tuuliolosuhteet sanotaan arvioidun hyväksi, vaikka arviot eivät perustu mittauksiin paikan päällä.

Pitäisi myös selvittää, kuinka monena päivänä (vuodessa ja eri kuukausina) tuulee liian vähän tai liian kovaa tuulivoimaloiden käytön kannalta (pysäytysnopeudet).

Roottorien jäätyminen / huurtuminen talvella on tärkeä tuulienergian tuotantoa haittaava tekijä etenkin näin pohjoisilla alueilla, kuten Kemijärvellä. Roottoreita olisi lämmitettävä huurtumisen / jäätyamisen takia ja se pienentää tuotettua kokonaisenergiaa. Tulee selvittää, kuinka suuri haitta em. olisi. Lisäksi on otettava huomioon, että energiantuotantoon tulisi väistämättä katkoja melko lailla huoltotoimenpiteiden takia.

Lakikorkeuden lisäksi olisi ollut syytä ilmoittaa myös lakikorkeus merenpinnan yläpuolella sekä lakikorkeus suhteessa alueen keskikorkeuteen.

Pitäisi arvioida, kuinka monta prosenttia tai promillea nyt Kemijärven alueelle suunnitteilla olevilla voimaloilla saataisiin tuotettu Suomen sähkönkulutuksesta todellisuudessa. Entä mikä on tämän yksittäisen hankkeen hyöty-haittasuhde?

Ei pidä paikkaansa, etteikö tuulienergiasta aiheutuisi kasvihuonepäästöjä, sillä tuulivoimaloiden valmistamisen lisäksi niiden osien kuljetukset sekä teiden ja muun infrastruktuurin rakentaminen on massiivista toimintaa, josta kaiken kaikkiaan koituu hyvin merkittävä hiilijalanjälki. Myös metsien ja kasvillisuuden raivaaminen vaikuttaa hiilen kiertoon, sillä raivatut metsät ja kasvillisuus ei enää pysty sitomaan hiiltä, sen sijaan niissä sidoksissa ollut hiili vapautuu.

Yva-ohjelmassa kautta linjan väitetään hankkeen vähentävän kasvihuonekaasupäästöjä, kysymmekin miten tämän tuulivoimahankkeen tarvitseman säätövoiman vaikutus päästölaskelmiin otetaan huomioon?

Hankkeen sijainti on maakuntakaavan vastainen

Kyseinen hanke on selkeästi voimassa olevan Itä-Lapin maakuntakaavan vastainen. Lapin Ely-keskuksen Oxford Intercon Finland Oy:n hankkeita koskevassa lausunnossa todetaan, että maakuntakaavaa määräyksineen on noudatettava. Meitä ihmetyttääkin, kuinka edes viitsitään ajatella näin maakuntakaavan vastaista hanketta.

Hankealueen sanotaan sijaitsevan lähimmillään kaksi kilometriä Kemijärven rannasta. Maakuntakaavan mukaan Kemijärven rannikko tältäkin kohdin kuuluu mv-alueeseen (mv-8401 matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue, Itä-Lapin matkailualue, joka on maakuntakaavan mukaan valtakunnallisesti merkittävä matkailualue), joten hanke on selkeästi maakuntakaavan vastainen. Sitä paitsi Ailangan- ja Askantunturit ovat (järvi)maisemassa todella hallitsevia elementtejä, ja maakuntakaavan määräysten mukaan maisemallisesti aroille paikoille, kuten rantamaisemaa hallitseville kumpareille ei saa rakentaa. Maakuntakaavan mukaan itse Ailankatunturi on merkittävä maisema ja myös kaukomaisemassa merkittävää lakialuetta.

Ailanganniemi kuuluu valtakunnalliseen harjujensuojeluohjelmaan, mikä on myös merkittävä seikka tämän hankkeen toteuttamiskelvottomuuden kannalta.

Kuvassa 3-2. esitetään tuulivoimala-alueen sijainti suhteessa Kemijärven keskustaan ja Luusuan kylään, mutta esimerkiksi Lehtola, Somu, Räisälä, Ryttilä ja Soppela jäävät esittämättä, vaikka em. kylät ja Suomen matkailukeskus nimenomaan jäisivät pahasti tuulivoimaloiden haitta-alueelle.

Kuvasta 3-4. huomataan, että tuulivoimala-alue turbiineineen sijoittuisi tunturialueen päällä olevien lampien ja lähteiden päälle ja välittömään läheisyyteen. Näistä rajalle sijoitettavista turbiineista kaksi tuli dialogi-alueen rajalle.

Ailangantunturin todetaan olevan maakuntakaavan mukaan erityistä virkitysaluetta.

Maakuntakaavamääräykset ovat osa oikeusvaikutteista maakuntakaavaa.

Maisemahaittojen osalta nyt esitetyssä yva-ohjelmassa on kautta linjan jätetty tarkoitushakuisesti kaukomaisema huomioimatta.

Maisemavaikutusten arvioinnin painopisteen sanotaan kohdistettavan 10 km päähän ulottuvalle vyöhykkeelle. Myös maisemavaikutukset etäämmälle - esimerkkeinä Luusua, Juujärvi, Soppela, Räisälä, Suomu, Oilunka, Ulkuniemi, Ruopsa, Mansikka, Tuulanniemi ja Itäranta, Hoppula ja Kelloniemi - tulisi ottaa yhtä painavasti huomioon.

Korkeussuhteista jätetään tarkoitushakuisesti mainitsematta, että tuulivoimalat ulottuisivat noin 520 metrin korkeuteen mpy (tunturin laki noin 340 m + torni 120 m + roottorit 60 m) - toisin sanoen niiden maisemaa pilaava vaikutus moneen suuntaan olisi suorastaan musertava ja ulottuisi hyvin laajalle!!!.

Maisemavaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös lentokoneita varten vilkkuvat varoitusvalot. Maisemavaikutusten arvioinnissa on käytettävä myös havainnekuvia, jotka esittävät tuulivoimala-alueita eri suunnilta. Myös panoraamakuvat ovat tarpeen. Kaiken kaikkiaan on tehtävä mahdollisimman perusteelliset maisemaselvitykset. Maisemaselvityksissä tulee arvioida ja ottaa huomioon myös teiden, sähkölinjojen, sähköasemien yms. vaikutus maisemiin.

Kohdassa 7.4 sanotaan, että arviointityön pohjaksi selvitetään maisemakuvan kannalta merkittävimmät näkymäsuunnat ja -alueet, miljöökkonaisuudet sekä maisemakuvaltaan herkeimmät alueet. Kysymme, millä kriteereillä ja kenen intressien kannalta em. merkittävyys määritellään?

Entä tämän hankkeen maisemavaikutukset yhdessä muiden vireillä olevien hankkeiden kanssa? Kuinka yhteisvaikutuksia aiotaan arvioida? Kokonaisuuden kannalta sekä maisema-, melu- ja vilkkumishaitan yhteisvaikutukset pitäisi ottaa huomioon koko Kemijärveä tarkastellen.

Nyt esitetyistä maisemavaikutusten kohdealueista puuttuu ainakin:

Oilunganniemi, Reinikanperä, Neitilä, Tuulanniemi, Itäranta (Luusua), Kulmunki (Luusua), Hoppula, Karsimus, Isokylä, Soppela, Käsmänperä ja -järvi, Kemijärven vesialue, Kemijokivarsi (Luusuasta etelään).

Vaadimme, että varjostus / vilkkuminen mallinnetaan karttaesityksenä siten, että yksittäisten turbiinien varjostusalueet käyvät erikseen ilmi. On myös esitettävä vastaava arvio siten, että kaikki turbiinit otetaan huomioon. On myös esitettävä vastaava arvio siten, että Kuusivaara-Mömmövaaran turbiinit otetaan huomioon. Huomautamme, että karttaesityksiin tästäkin asiasta on laitettava mittakaava!

Kuinka lentoestevalojen haittavaikutukset aiotaan arvioida ja miltä laajuudelta? Huomautamme, että Kemijärven oloissa lentoestevalojen näkyvyys ja häiritsevyys tulisi olemaan vähintäänkin 40 km:n luokkaa.

Sosiaalisista vaikutuksista ja niiden arvioimisesta ei sanota mitään, vaikka ne ovat todennäköisesti olennaisia tässäkin hankkeessa. Sosiaaliset vaikutukset, mukaan lukien vaikutukset ihmisten ja ihmisryhmien sosioekonomiseen asemaan, tulisi myös arvioida.

Yva-ohjelmassa ei puhuta mitään siitä, tulisivatko tiet yleiseen käyttöön.

Asukaskyselyn kohdistaminen pelkästään noin vajaan 10 km:n säteellä asuville rajaisi pois monia keskeisiä vaikutusalueelle jääviä kyliä. Esimerkiksi Luusua, Räisälä, Soppela, Ruopsa, Oilunganiemi, Isokylä ja Kemijärven keskusta lähialueineen jäisivät pois, Suomen matkailukeskuksesta puhumattakaan. Muun muassa maisemahaitat kohdistuisivat etenkin järvimaisemassa vähintäänkin 40 km:n säteelle. Kuinka aiotaan tavoittaa Kemijärven vapaa-ajan asukkaat ja ns. kakkosasujat, jotka eivät ole kirjoilla Kemijärvellä?

Esimerkiksi tuulivoimahankkeita vastustavan Pro Kemijärvi – kansalaisliikkeen edustajia tulisi ehdottomasti olla seurantaryhmässä - tuulivoimaloiden vastaiseen kansalaisadressiin kertyi yksistään joulunpyhien ja vuodenvaihteen aikana lähes sata allekirjoitusta, mikä on yksi osoitus Kemijärven tuulivoimahankkeita vastustavien suuresta joukosta.

Kemijärven seurakunnan leirikeskus Ailanganniemessä joutuisi suoraan tuulivoimaloiden haittojen alle, mutta seurakunnan edustajia ei silti ole nyt seurantaryhmässä.

Seurantaryhmästä puuttuu hankkeen haitta-alueilla maita ja kiinteistöjä omistavien tahojen edustajia, samoin puuttuu voima- ja tielinjojen takia pakkolunastukseen maitaan menettävien tahojen edustajia.

Matkailuelinkeinon edustajista seurantaryhmässä on ainoastaan Suomen edustaja, sen sijaan puuttuu mm. järvimatkailun ja kylien matkailuelinkeinon edustajia.

Vaikutuksista työllisyyteen ja (rakenne)työttömyyteen sekä kaupungin verotuloihin tulee esittää tosiasioiden perustuvat konkreettiset laskelmat.

Ekologisten vaikutusten seuranta ja siihen käytetyt menetelmät tulisi selvittää.

Kohdassa 7.5.1 sanotaan, että hankealueella ei tiedetä olevan erityisiä luonnonarvoja ja että olemassa olevaa tietoa kasvillisuudesta ei ole saatavilla. Sitä suuremmalla syyllä myös kasvillisuus tulisi selvittää mahdollisimman perusteellisesti. Kuinka me voimme arvioida menetelmiä kasvillisuuden selvittämiseksi, kun nyt yva-ohjelmassa sanotaan vain ympäröivästä, että tarvittavat kasvillisuuskartoitukset tehdään kesällä 2011.

Tulisi arvioida vaikutukset myös esimerkiksi sammaliin, jäkäliin, sieniin ym. taksonien lajeihin, eikä pelkästään putkilokasveihin. Esimerkiksi kääpälajisto voi olla vanhojen metsien ansiosta hyvinkin monipuolista ja kiintoisaa. Kolopuihin ja keloihin liittyvät uhanalaiset lajit mistä hyvänsä taksonista tulisi vähintäänkin selvittää.

Linnustoa tulisi selvittää huomattavasti laajemmin ja pidemmällä aikajaksolla kuin mitä yva-ohjelmassa nyt esitetään. Menetelmäkuvaukset ovat aivan liian ympäröityjä.

Kevätmuuton ja syysmuuton tarkkailumenetelmiä pidämme täysin riittämättöminä.

Tulisi selvittää ja arvioida, onko tämän hankkeen vaikutusalueilla karhujen ja saukkojen lisäksi muita luontodirektiivilajeja, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua ja / tai joiden elinympäristöjä ei saa heikentää eikä hävittää. Entä yhteisvaikutukset muiden voimalahankkeiden kanssa? Yhteisvaikutukset Kuusivaara-Mömmövaaran hankkeen sekä muiden Kemijärvelle suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa?

Tässä tapauksessa Natura-arvioinnit on tehtävä erikseen muiden luontoselvitysten lisäksi vähintäänkin Mustarinnantunturin ja Ottavaaran Natura-alueiden osalta.

Yva-ohjelmassa sanotaan arviotavan vaikutuksia Metsähallituksen Askanavaan dialogialueeseen, mutta menetelmistä ei tässäkään kohden sanota halaistua sanaa.

Kuinka aiotaan arvioida ja ottaa huomioon hankkeen vaikutukset kansainvälisesti tärkeisiin ekosysteemeihin / luontotyyppisiin (myös Luontodirektiivissä) ?

Kuinka aiotaan arvioida ja ottaa huomioon hankkeen vaikutukset kansallisesti tärkeisiin luontotyyppisiin ja lajien esiintymispaikkoihin, esimerkiksi luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit, äärimmäisten, erityisesti uhanalaisten ja vaarantuneiden lajien (+ Suomen vastuulajien) esiintymispaikat, alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat sekä arvokkaat kallioalueet ?

Kuinka näin muutoksille herkällä alueella arvioidaan esimerkiksi jyrkkien kallioalueiden ja tunturinteiden eroosiovaara?

Kuinka aiotaan arvioida ja ottaa huomioon hankkeen vaikutukset maakunnallisesti ja paikallisesti tärkeisiin alueisiin, esimerkkeinä luonnon ydinalueet ja ekologiset käytävät ?

Kuinka arvioidaan ja otetaan huomioon luontoon kohdistuvat palautumattomat muutokset?

Kuinka arvioidaan luontoselvitysten ja -vaikutusarviointien varmuutta ja luotettavuutta?

Mustarinnantunturin luonnonsuojelualue on sekä SCI- että SPA-alue, ja etenkin suojelun perustana olevan linnuston osalta on tärkeää huomioida yhteisvaikutukset muidenkin voimalahankkeiden, etenkin Kuusivaara-Mömmövaaran hankkeen kanssa.

Nyt esitettyyn yva-ohjelmaan ei siis ole sisällytetty maaperään, pohjavesiin eikä muihin vesiin (lähteet, lammot, purot, norot yms.) kohdistuvia ympäristövaikutuksia ollenkaan, mitä pidämme vakavana puutteena. Em. ympäristövaikutukset tulisi ehdottomasti arvioida.

Maa-ainesten oton vaikutuksista rakennusalueisiin sekä alueisiin, joilta maa-aineksia tuodaan mm. teiden rakentamista varten, tulisi esittää edes jonkinlaisia arvioita. Nyt ei ole esitetty minkäänlaisia arvioita. Teiden rakentamiseen tarvittavien materiaalien osalta vaadimme tarkempia selvityksiä mm. siitä, mistä maa-aineet tultaisiin hankkimaan ja mitä ympäristövaikutuksia maa-aineiden otolla ja hankinnalla olisi.

Sekä tuulivoimaloiden rakentamisen aikaisista että käytön aikaisista vaikutuksista tulisi arvioida vaikutukset maaperään, pohjaveteen ja vesiin, sillä varsinaisen voimala-alueen lisäksi mm. voimalinjat, tiet ja teihin liittyvä ojat olisivat olemassa koko ajan ja voivat vaikuttaa maaperään esimerkiksi kuivattamalla maaperää ja / tai muuttamalla vesiolosuhteita, joilla seikoilla puolestaan voi olla vaikutuksensa lajien elinympäristöjen muuttumiseen ja sitä kautta kasvi- ja eläinlajien elinolosuhteisiin ja pärjäämiseen.

Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetyistä pohjoismaisista tutkimuksista pitäisi antaa täsmällisempää tietoa: mitä ja missä tehtyjä tutkimuksia, kenen intresseistä tehtyjä tutkimuksia?

Mielipide 3

Hanketta on alettu toteuttaa kiireellä ja takaperoisesti, käänteisessä järjestyksessä, kuten todettiin. Asukkaita ja kakkosasukkaita, joita hanke koskee ei ole informoitu jo heti alussa, vaan ikäänkuin yritetään asettaa olevien tosiasioiden eteen. Tähän vastalause.

Tuulipuistoalueeksi on aiottu Kemijärven komeimpaa vaaramaisemaa. Ailankatunturi näkyy joka puolelle, ja keskustaan asti. Kun havainnekuvat tulevat vasta seuraavassa vaiheessa, on vaikea arvioida tuulimyllyjen näkyvyyttä maisemassa, mutta päätelmä on kuitenkin se että tähän kansallismaisemaan verrattavaan maisemaan ne eivät kuulu (vrt. Koli).

Kun nähdään ettei tuulipuistohankkeesta ole mitenkään hyötyä pitemmällä tähtäimellä paikkakunnan hyvinvoinnin ja asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi, on kysymyksessä vain kauniin maiseman menetys tuulivoimayhtiöille heidän hyödynnettäväkseen.

Kun juuri ollaan kehittämässä Kemijärvelle ”jotain muuta”, matkailuhyödykkeitä, sekä muistetaan mahtava lohijoki, Kemijoki, joka on raskattu voimalayhtiön toimesta ja sitä yritetään lisätä uusine altaineen, ei voi olla mitenkään puolustettavissa ympäristön kauniiden vaarojen menetys tuulimyllyjä pyörittäville yhtiöille. Esteettisyys on kaukana tästä toiminnasta. Silmä näkee mikä on hyväksi ikiaikaiselle maisemalle. Näitä myllyjä ollaan rakentamassa joka puolelle Lappia, kuten on aikanaan käynyt vaikkapa kylpylöiden rakentamisessa. Niitä löytyy joka puolelta.

En sinänsä vastusta tuulimyllyjä ja niistä saatavaa sähköä. Täytyy vain olla sellaisia paikkoja joihin ne sopivat. Yleisötilaisuudessa tuli myös esimerkkejä siitä. Onko näitä vaihtoehtoja edes tutkittu? Ottakaa paikallinen asiantuntemus käyttöön ja katsastakaa Kemijärven upeaan maisemaan vähemmän näkyvät vaihtoehdot.

Kaavan suunnittelu ja eteenpäin vieminen ko.alueelle on vierasta ja ehdotan alueen pitämistä alkuperäisenä. Vastustan kaavan laatimista alueelle.

Vastustan wpd Finland Oy:n suunnitteleman tuulipuiston rakentamista Ailangantunturiin. Esitän nollavaihtoehtoa, tuulipuisto jätetään rakentamatta.

Mielipide 4

Mielestäni tuulivoima ei ole kansantaloudellisesti kannattavaa, koska toimiakseen se vaatii korkeita tukia valtiolta (105,3 €/KWh). Nykyisessä taloustilanteessa sen rakentamista tulisikin välttää. Myöskään tuulivoimapuiston työllistävä vaikutus olisi pieni Kemijärvellä antaen urakan paikallisille yrityksille vain rakennusvaiheen aikana. Myöskin tuulivoimapuiston taloudelliset haitat alueen maan- ja kiinteistöjenomistajille ovat erittäin huomattavat, koska niiden arvo romahtaisi lähes täysin mm. meluhaittojen vuoksi. Tärkein syy tuulivoimapuistohankkeen lopettamiselle on kuitenkin eteläisen Kemijärven alueen luontoarvot, jotka hakevat vertaistaan koko Suomesta. Jos Ailankatunturille tulisi tuulivoimapuisto, se pilaisi koko tuon ainutlaatuisen alueen. Jo mainitsemieni meluhaittojen lisäksi maiseman rikkoutuminen olisi erittäin vahingollista kauniille järvimaisemalle. Kolmas painava syy tuulivoimahanketta vastaan on tuulivoiman tehottomuus. Yva-ohjelmassa puhutaan kauniita mutta ei kerrota totuutta tuulivoiman todellisesta tehosta, joka on maailmalla n. 10-20% nimellistehosta. Tuulivoimahanketta ajava wpd Finlandin tulisikin kertoa rehellisesti millaisia tuottomääriä on odotettavissa eikä valehdella täysin mahdottomista 83 GWh vuosituotoista.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

1. Hankekuvaus

Arviointiohjelma sisältää pääpiirteissään ne asiat, jotka ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (713/2006) 9 §:n 2 momentin ensimmäisen kohdan mukaan kuuluu esittää. Arviointiohjelmasa hankekokonaisuus on määritetty selkeästi. Kuvaus sisältää asetuksen edellyttämät tiedot hankkeen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta. Samoin on esitetty tietoja hankkeen elinkaaresta ja aikataulusta.

Arviointiohjelmassa esitellään lyhyesti tuulipuiston liittyminen olemassa olevaan PVO Alueverkot Oy:n Jumisko - Pirttikosken 110 kV -voimajohtolinjaan. Liityntäjohto rakennetaan jännitteeltään enintään 110 kV -ilmajohtona ja sen rakentaminen on asiakirjojen mukaan normaalia ilmajohtorakentamista.

Tiestön, maakaapeleiden - voimajohtojen sekä sähköaseman paikat kartalla olisi ollut hyvä esittää jo ohjelmavaiheessa.

Arviointiohjelmassa on lyhyesti todettu myös hankkeen valtakunnallisesta ja alueellisesta merkityksestä. Hankkeen ympäristövaikutukset luetaan arvioida kokonaisuutena ottaen huomioon alueella jo nykyisin tapahtuva toiminta ja lisäksi suunnitellut toiminnot siinä laajuudessa, kun hankkeella arvioidaan olevan yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.

Tekniset tiedot esitetään pääpiirteittäin. Tiedot tulevat tarkentumaan arvioinnin aikana.

2. Hankkeen vaihtoehdot

Yva -menettelyn keskeisiin ominaisuuksiin kuuluu vaihtoehtotarkastelu. Vaihtoehtotarkastelun tarkoituksena on tukea päätöksentekoa tuottamalla tietoa hankkeen vaihtoehtoista ratkaisusta ja niiden vaikutuksista. Lopputuloksena pitäisi olla optimaalisimman vaihtoehdon löytyminen mm. haitallisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi.

Arviointiohjelman mukaan arviointimenettelyssä tarkastellaan 11 tuulivoimalasta koostuvaa tuulipuistoa sekä nollavaihtoehtoa. Toteutukseen valittava voimaloiden yksikköteho voi olla väliltä 2-3 MW. Arviointi tehdään suurimmalle mahdolliselle kyseeseen tulevalle voimaloiden lukumäärälle sekä voimaloiden yksikkökoolle. Perusteluna esitetään, että täten arviointi tulee vaikutusten merkittävyyden kannalta tehtyä kattavasti ja on myös taloudelliselta kannalta järkevää. Suunnittelualueen luontoinventointi perustuu esiarviointiin ja maastossa tehtävät tutkimukset ovat asiakirjojen mukaan vielä keskeneräisiä. Ely-keskus pitää tärkeänä, että voimaloiden määrän ja sijainnin vaihtoehdottomuutta perustellaan tarkemmin tai laajennetaan vaihtoehtotarkastelua.

Myös sähkönsiirron reittinä esitetään vain yhtä vaihtoehtoa. Tuulipuisto liitetään ilmajohdolla olemassa olevaan PVO Alueverkot Oy:n Jumisko - Pirttikosken 110 kV voimajohtolinjaan. Tämä pyritään toteuttamaan mahdollisimman lyhyttä reittiä pitkin kulkematta Metsähallituksen niin sanotun dialogialueen kautta. Yva -ohjelmassa todetaan, että muita tarkoituksenmukaisia reittivaihtoehtoja ei ole, joten yva- menettelyssä tutkitaan vain yhtä sähkönsiirron reittivaihtoehtoa. Arviointiohjelmassa ei tarkemmin perustella, miksi vaihtoehtoja on vain yksi. Sähkönsiirron vaihtoehdottomuutta tulisi perustella tarkemmin tai laajentaa vaihtoehtotarkastelua.

Tuulipuiston rakentaminen edellyttää uutta tieyhteyttä tuulipuistoalueelle sekä uutta tiestöä alueen sisällä (tuulivoimaloiden väliset yhdystiet). Ailangantunturin pohjoispuolella kulkee olemassa oleva tie. Alustavissa suunnitelmissa tieyhteys tuulipuistoalueelle rakennetaan tältä tieltä puiston länsipuolelta. Tarve uusien teiden rakentamiselle on arviolta kahdeksan kilometriä. Selostusvaiheessa tulisi tehdä myös tiestöön liittyvää vaihtoehtotarkastelua.

3. Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat ja niihin rinnastettavat päätökset on esitetty pääpiirteittäin.

Alueella on voimassa vuonna 2004 vahvistettu Itä-Lapin maakuntakaava. Suunniteltu tuulipuistoalue on maakuntakaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, joka on varattu pääasiassa maa- ja metsätaloustalouden käyttöön. Alueen pohjoispuolella on matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue. Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty tuulivoimarakentamista. Lisäksi alueen eteläpuolelta menee voimajohtolinja.

Lapin liitossa on laadittavana ”Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys”. Selvityksen tavoitteena on kartoittaa Lapin eteläisistä osista (Länsi-Lapin maakuntakaava-alue sekä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava-alue) kohteita, jotka parhaiten soveltuvat tuulivoimatuotannolle sekä täsmentää vireillä olevien merituulipuistohankkeiden yvaselvitysten pohjalta Lapin merialueille osoitettujen tv-aluevarausten rajoja. Selvitys tulee toimimaan pohjana maakuntakaavoitukselle ja muulle maankäytön suunnittelulle. Selvitys laaditaan maakuntakaavatasoa vastaavaksi. Selvityksellä ei ole tarkoitus poistaa hankekohtaista tarkempien selvitysten tarvetta eikä kaavoitukseen kiinteästi kuuluvaa vuorovaikutus- ja osallistumismenettelyä. Tavoitteena on, että selvitys on valmis loppuvuodesta 2011. Selvityksen alustavien paikkatietoanalyysien perusteella Ailangantunturin tuulivoimapuisto on potentiaalinen tuulivoimala-alue.

Tuulipuistoalueelle laaditaan oikeusvaikutteinen osayleiskaava, joka oikeuttaa rakentamaan tuulivoimalat suoraan rakennusluvalla. Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa. ELY-keskus korostaakin kaavan sisältövaatimusten ja valmisteilla olevan tuulivoimaselvityksen merkitystä hanketta kaavallisesti perusteltaessa.

Hankkeesta vastaavan tulee hakea ELY-keskukselta luonnonsuojelulain 48 §:n mukaista lupaa poiketa luonnonsuojelulain 39, 42 ja 47 §:ssä säädetyistä rauhoitussäännöksistä ja luonnonsuojelulain 49 §:n poikkeusta luontodirektiivin liitteiden IV a eläinlajien ja IV b kasvilajien sekä lintudirektiivin liitteen 1 lintulajien hävittämis- ja heikentämiskiellosta ennen hankealueen yleiskaavan hyväksymistä ja toimintaa koskevien lupien hyväksymistä, mikäli hanke todennäköisesti uhkaa hävittää em. lajit tai niiden elinympäristöt (lisääntymis- ja levähdysalueet). Tässä hankkeessa kyse on luonnonsuojelulain 39 §:llä rauhoitetun, uhanalaisen ja lintudirektiivin artiklan 1 lintulajista.

Hanketta koskevassa lupamenettelyssä vesilain mukaisia lupia ei ole tunnistettu. Hanke vaikuttaa suoraan muutamaa pientä lampea suunnitellulla tuulipuistoalueella. Nämä vaikutukset tulee yvaselvityksessä ottaa huomioon. Erikseen on huomioitava vesilain 17 §:n mukainen luonnontilaisten lähteiden muuttamiskielto. Kokonaisuutena hankkeen aiheuttamat haitat pinta- ja pohjavesiin ovat luultavasti vähäiset. Tuulipuistoalueella ei sijaitse merkittäviä pohjavesialueita. Mikäli tuulipuiston ja voimajohtolinjojen raivaus ja rakentaminen toteutetaan pohjavedet huomioon ottaen ja ranta-alueilla eroosiota välttävällä tavalla, ei vesimuodostumiin kohdistuvia haittoja pitäisi juuri ilmetä. Mahdolliset vaikutukset tulee kuitenkin huomioida.

Mahdollisille lentoesteille on haettava ilmailulain 1194/2009 165 § mukainen lentoestelupa ennen esteen asettamista. Jollei lentoturvallisuus vaarannu ja ilmaliikenteen sujuvuus häiriinny, Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa luvan esteen asettamiseen. Lentoesteluvassa on esteen suurin ulottuma (enimmäiskorkeus) merenpinnasta esteen kohdalla. Este on merkittävä ja valaistava lentoestevaloin luvan ehtojen mukaisesti. Esteen asettajan tulee varmistaa ennen rakennusvaihetta lentoestelupamenettelyn mukaisesti, ettei lentoturvallisuudelle tai ilmaliikenteen sujuvuudelle aiheudu haittaa eikä vaaraa.

Arviointiohjelman kohdassa 9.7. lentoestelupa on virheellisesti luvan myöntävä viranomainen Ilmailuhallinto. Sen pitäisi olla Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi / ilmailu. Korkeusmaininta on myös puutteellinen.

4. Kuvaus ympäristöstä

Ympäristön nykytilanne on perustana vaikutusten tunnistamiselle, selvittämiseksi ja merkittävyyden arvioinnille. Kuvauksen ympäristöstä tulee perustua ympäristövaikutusten arviointiasetuksen 9 § kohtaan 4.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (458/2006) määrittelee sen, mitä ympäristövaikutuksella tässä laissa tarkoitetaan. Arviointiohjelman mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tullaan arvioimaan hankkeen vaikutukset yva-lain ja yva-asetuksen edellyttämässä laajuudessa.

Arviointiohjelman mukaan hankkeen vaikutukset arvioidaan siten, että ajallinen ulottuvuus saadaan esille. Vaikutusarvio jaotellaan rakentamisen aikaisiin, käytönaikaisiin ja käytöstä poiston jälkeisiin vaikutuksiin. ELY-keskus pitää lähestymistapaa hyvänä.

Arviointiohjelmassa on kuvattu asianmukaisesti mm. hankealuetta, sen luonnonoloja, suojelualueita, maisemaa, kulttuuriympäristöä ja maankäyttöä.

Ailangantunturilla ja sen lähiympäristössä harjoitetaan metsästystä. Eri-tyisesti hirven metsästys on suosittua. Riistalajit ja mahdolliset vaikutukset alueen riistatalouteen ja metsästykseen on myös tärkeää kuvata ja ottaa huomioon yva-menettelyssä.

Ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä hankkeen välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Asututusta on kuvattu suppeasti. Selostusvaiheessa tulisi asutuksen määrää ja sijoittumista tuoda paremmin esille, koska tuulivoimarakentaminen vaikuttaa monella tavalla elinympäristöön.

ELY-keskus esittää ihmisiin kohdistuvien vaikutusten perusteellisempaa tarkastelua. Toiminnan aikaisia ihmisten terveyteen, elinkeinoihin ja viihtyvyyteen kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon erityisesti vakituinen ja loma-asutus sekä matkailu. Meluvaikutukset tulee tutkia riittävän laajalta alueelta. Tarkastelualue maisemavaikutuksista sekä varjon ja mahdollisen valon vilkkumisen muodostumisesta ja vaikutuksista tulee ulottaa laajemmin niille alueille, joiden maisemaa tuulivoimalat muuttavat.

Arviointiohjelmassa olisi hyvä esittää tarkemmin lähialueen pysyvä asutus ja lomarakentaminen esimerkiksi kartalla. Asukaskyselyn rajausta olisi hyvä laajentaa koskemaan sellaisia kyliä, joihin vaikutusten arvioidaan ulottuvan. Lisäksi kyselyssä tulisi huomioida alueen loma-asukkaat.

Porotalous

Poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Arvioinnissa tulee selvittää alueen nykytila ja alueen merkitys poroelinkeinolle. Arvioinnissa tulee myös selvittää kaikkien tuulipuistohankkeeseen liittyvien rakennelmien (tuulimyllyt, voimajohdot, tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja poronhoitoon. Myös vaikutukset poronhoitoon liittyviin rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertäidat ym.) tulee selvittää.

Ailangantunturin tuulipuisto sijoittuisi Hirvasniemen paliskunnan eteläosaan. Suorien laidunalueiden vähenemisen lisäksi tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta voi aiheutua vaikutuksia porojen laidunnukseen myös laajemmalle alueelle. Tuulipuiston länsipuolella sijaitsee vasomisa-alue. Vasoma-aika ja sen jälkeinen alkukesä ovat tutkimusten mukaan erityisen herkkiä aikoja porojen häiriintymiselle. Porot voivat laiduntaa Ailangantunturin alueella myös muina vuodenaikoina. Paliskunta on hankkinut poroille GPS-paikantimin varustettuja pantoja. Niiden avulla saadaan porojen laidunnuksesta tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi myös tuulipuistojen ympäristövaikutusten selvittämisessä.

Yva-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnankin aikaisia vaikutuksia poroelinkeinoon. Myös toiminnan jälkeistä aikaa tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta (mm. menetysten pysyvyys). Menettelyssä tulee etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja mahdolliseen kompensointiin yhteistyössä elinkeinojen harjoittajien kanssa.

Ailangantunturin kaakkoispuolella Kuusivaara-Mömmövaaran alueella sijaitsee toisen yrityksen suunnittelema tuulipuistohanke (yksi viidestä Kemijärven alueelle sijoittuvasta). Myös näiden hankkeiden yhteisvaikutukset Hirvasniemen paliskunnan poronhoidolle tulisi selvittää.

Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulee sen ympäristövaikutuksia seurata myös porotalouden osalta, sillä toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei voida ennalta arvata. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään. Seurantaa varten voi olla tarpeen perustaa esimerkiksi tarpeen mukaan kokoontuva yhteistyöryhmä.

Luonto

Metsähallitukselta saadun tiedon mukaan lähin toimiva kotkanpesä on noin 3,5 kilometrin päässä hankealueesta. Reviirin yksi tunnettu ja vuonna 2006 löytynyt vaihtopesä on lähempänä hankealuetta ja kuuluu riskivyohtyhykkeelle. Tässä pesässä ei ole kuitenkaan pesitty vuoden 2006 jälkeen. Hankkeesta vastaava on järjestänyt alueella kotkatarkkailun. Maakotkan lentotarkkailu keväällä 2011 kertoo yhden kevään tilanteen pesäreviirin käyttönotosta. Kotka ei kuitenkaan pesi joka vuosi, joten pesään asettuminen vaihtelee kotkalla mm. ravintotilanteen mukaan vuosittain huomattavasti. Yhden kevään lentotarkkailun mahdollinen tulos siitä, että reviiri ei ole käytössä, ei poista pesäreviirin suojelun tarkeyttä luonnonsuojelulailla rauhoitetun uhanalaisen vaarantuneen lajin ja lintudirektiivin (79/409/ETY) liitteen 1 lajin ollessa kyseessä.

Kotkan saalistusalueita ovat avoimet alueet mm. avohakkuualueet ja suot. Ohjelmassa on mainittu, että Ailangantunturin hankealue on metsätalouskäytössä ja pääosaltaan taimikkoasteella olevaa havumetsää. Kartta, josta selviäsi ympäristön puustoiset alueet, avohakkuu- ja taimikkoalueet myös hankealueen ulkopuolella olisi ollut tarpeellista esittää mm. kotkan saalistusalueiden laajuutta arvioitaessa.

Pesivän linnuston selvittämismenetelminä käytetään linja- ja pistemäistä laskentaa. Ajankohta on oikea ja selvitys tehdään oikeilla menetelmillä. Selvitys tehdään kesäkuussa 2011 kohdistamalla laskenta huomionarvoisiin lintulajeihin: erityisesti suojeltaviin, uhanalaisiin ja silmälläpidettäviin ja alueellisesti uhanalaisiin sekä lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin. Karttaesitys linjojen ja laskentapisteen osalta lisäisi informaatiota mm. linjojen kokonaispituudesta.

Laskentalinjat ja -pisteet olisi voitu esittää kartalla. Kevät- ja syysmuuton seuranta tehdään viitenä vuorokautena toukokuussa ja syysmuuttoa syys- lokakuussa 10 vrk:n aikana, mikä on riittävää.

Selostusvaiheessa tulee riittävällä tavalla selvittää ja arvioida alueella esiintyviin suojeltaviin lajeihin kohdistuvat vaikutukset. Arviointiohjelmassa on maininta lepakoista, mutta saukkoa ja viitasammakkoa ei ole yva-ohjelmassa tunnistettu selvittävien lajien listalle. Selostuksessa asiaa tulee käsitellä vähintään kirjallisuusselvityksenä.

Luontotyyppejä tulisi tunnistaa selostuksessa tuulivoimaloiden alueella mm. tunturialueen lampien ja purojen varsilla, tunturin lakialueella sekä myös suunnitelluilla tie- ja voimajohtolinjoilla.

Natura

Natura tarveharkinta on riittävä lähtökohta varsinaisen Natura-arvioinnin tarpeellisuuden arvioinnille, koska Ottavaaran (FI 1300406) alue on liitetty Natura-verkostoon luontodirektiivin perusteella. Näin ollen hanke-tyypin vaikutukset etäällä (yli 3 km) oleviin Natura-alueen luontotyyppien luonnontilaan lienee varsin vähäinen.

Maisema ja kulttuuriperintö

ELY-keskus korostaa arvioinnin kohdentumista asutuksen sekä matkailun ja muun liikkumisen kannalta keskeisiin, reitistöihin ja alueisiin. Myös vaikutukset kaukomaisemaan tulee tutkia. Arviointiselostukseen tulisi liittää myös havainnekuvia tuulipuiston voimajohtojen ja tielinjausten sijoittumisesta lähi- ja kaukomaisemaan. Hankkeen lähi- ja kaukomaisemaan kohdistuvat haitat tulee selvittää myös matkailun erityiskoh-teista. Tässä tapauksessa esiin on noussut erityisesti järvimatkailu.

Maisemavaikutusten arvioimiseksi tulee tuottaa riittävä määrä riittävän monesta suunnasta esitettynä havainnollistuksia tuulivoimapuistosta. Havainnollistamisessa voi olla tarpeen esittää tilanne eri vuoden- ja vuorokauden aikoina. Maisemavaikutusten arvioimiseksi ja osallistumisen onnistumisen varmistamiseksi selostuksessa tulisi esittää, mille alueille tuulivoimalat näkyvät. Maisemavaikutukset tulee arvioida myös arvokkaiden kulttuuriympäristöjen osalta, kuten arviointiohjelmassa onkin suunniteltu tehtävän.

Muinaisjäännökset

Arkeologisen kulttuuriympäristön osalta hankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä Lapin maakuntamuseoon riittävän selvitystason turvaamiseksi. Arkeologinen inventointi on tehtävien selvitysten luettelossa.

Melu

Tuulivoimaloiden synnyttämää melua on arvioitava erityisesti asukkaiden ja virkistyskäyttäjien näkökulmasta. Meluohjearvotarkastelun lisäksi melua tulisi tutkia myös koettuna ilmiönä.

Ilmavalvontatutkat ja lentoliikenne

Tuulipuiston suunnittelun aikana tulisi selvittää mahdollisten lentoesteiden vaikutukset lentoliikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle. Samoin tulisi selvittää rakennusaikaisten mastojen ja nostureiden vaikutukset lentoliikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle.

Arviointiohjelmassa ei ole käsitelty tuulivoimaloiden vaikutuksia ilmailiikenteen turvallisuudelle. Suunniteltu Ailangantunturin tuulipuistoalue sijaitsee Ilmavoimien ilmavalvontatutkien vaikutusalueella. Arviointiohjelmassa ei ole otettu huomioon tuulivoimaloiden mahdollisia vaikutuksia ilmavalvontatutkiin.

Yva-prosessin aikana pitää huomioida tuulivoimaloiden vaikutus ilmavalvontatutkiin ja viimeistään rakennusluvassa tulee ottaa huomioon tuulivoimaloiden vaikutusten selvittäminen ilmavalvontatutkiin. Lähtökohtana on, että tuulivoimaloiden mahdolliset haittavaikutukset eivät heikennä ilmavalvontatutkien valvontakykyä tai tuulivoimaloista aiheutuvat haittavaikutukset voidaan ottaa huomioon ilmavalvontakyvyn heikentymättä.

Tuulivoimaloiden tiedetään yleisesti aiheuttavan haittaa erityisesti ilmavalvonnalle, jonka tutkajärjestelmille tuulivoimalat edustavat suuria kohteita. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt tutkajärjestelmiin ilmenevät muun muassa varjostamisena ja ei-toivottuina heijastuksina, mistä johtuen tuulivoimala voi varjostaa varsinaisia tutkamaaleja. Lisäksi voimakin voi näkyä tutkakuvassa.

Ailangantunturin alueelle mahdollisesti rakennettavien tuulivoimaloiden haittavaikutukset ilmavalvontatutkiin tulee selvittää tuulivoimahankkeen toteuttajan toimesta ja hankkeelle on oltava Ilmavoimien hyväksyntä viimeistään ennen tuulivoimaloiden maanpäällisten rakenteiden rakentamista/pystyttämistä.

5. Vaikutusalueiden rajaus

Ely-keskus pitää ehdotusta tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta eri vaikutusten osalta sopivana. Maisemavaikutuksia tulee kuitenkin tarkastella myös suhteessa kaukomaisemaan.

6. Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

YVA-lain 5 §:n mukaan yhteysviranomaisen, kaavaa laativan kunnan tai maakunnan liiton ja hankkeesta vastaavan on oltava riittävässä yhteistyössä hankkeen arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi.

Arviointiohjelmassa on esitetty taulukkomuodossa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteensovittaminen kaavoituksen kanssa.

Yva-asetuksen 5 §:n mukaan yhteysviranomainen sovittaa yhteen arviointimenettelyä muiden lakien mukaisiin menettelyihin yhteistyössä asianomaisten viranomaisten kanssa. ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että yhteensovittaminen koskee aikataulujen, vuorovaikutuksen ja osallistumisen yhteensovittamisen lisäksi selvityksiä, vaihtoehtoja ja vaikutusten arviointia.

Yhteensovittaminen koskee kaavoituksen lisäksi lähinnä mahdollista Natura-arviointia ja muita lakiin perustuvia suunnittelujärjestelmiä kuten tiesuunnittelua. Yhteensovitus lupavaiheen kanssa koskee lähinnä yhteisiä selvityksiä.

Ailangantunturin tuulipuistohanke sijaitsee yksityisellä maalla poronhoitoalueella. Poronhoitolain (848/1990) 53 §:n mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Tässä hankkeessa voimajohtolinjaus kulkee Metsähallituksen dialogialueen tuntumassa ja hankkeesta vastaava on esittänyt poronhoitolain 53 §:n mukaista neuvottelua pidettäväksi. Valtion viranomaisen ja paliskunnan välisen neuvottelun yhteensovittaminen yva-menettelyyn edistäisi molempien lakien tarkoituksen toteutumista ja tiedonvälitystä. Neuvottelu tulisi ajoittaa siten, että selvityksissä ja arvioinnissa voidaan huomioida edellä mainittuja seikkoja. Myös Paliskuntain yhdistys edellyttää lausunnossaan neuvottelun järjestämistä.

Arviointiohjelman mukaan yhteisvaikutuksia arvioidaan Kemijärven alueella suunniteltujen muiden tuulipuistohankkeiden kanssa. Yhteisvaikutukset voivat ohjelman mukaan koskea erityisesti maisemavaikutuksia sekä niiden kautta vaikutuksia ihmisiin. ELY-keskus pitää tärkeänä yhteisvaikutusten tunnistamista laajasti ja riittävän tarkasti esimerkiksi yhteisvaikutukset voimajohtoon liittymisestä.

7. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvoston päätös tarkistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on tullut voimaan 1.3.2009. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat ohjausväline, jolla valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaan 24 §:n mukaan ottaa huomioon ja niitä tulee edistää maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisen toiminnassa.

Näin ollen kun valtion viranomainen antaa lausuntoja ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä olevista hankkeista, sen on otettava kantaa

hankkeeseen myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta.

Yva-ohjelmassa ei ole tunnistettu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Ely-keskus pitää tärkeänä, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja niiden edistäminen käsitellään selostusvaiheessa.

8. Suunnitelma osallistumisen järjestämiseksi

Lausuntojen perusteella seurantaryhmää on esitetty täydennettäväksi Pro Kemijärvi -liikkeen, seurakunnan ja järvimatkailun edustajalla. Hankkeesta vastaavan tulisi myös vielä tarkistaa ovatko tuulipuiston vaikutusalueen kylät riittävästi edustettuna.

Yleisötilaisuudet ja muu tiedottaminen kohtaa on hyvä täydentää nimeämällä ne lehdet, missä hankkeesta tiedotetaan.

Seurantaryhmässäkin käytyjen keskustelujen perusteella asukaskyselyn rajausta olisi hyvä laajentaa koskemaan lähimpiä kyliä, vaikka etäisyys olisi yli 10 kilometriä. Lisäksi kyselyssä tulisi huomioida alueen loma-asukkaat.

Muilta osin ELY-keskus pitää suunnitelmaa osallistumisen ja tiedottamisen järjestämiseksi riittävän laajana ja monipuolisena. Se antaa kaikille hankkeeseen liittyville tai siitä kiinnostuneille tahoille ja henkilöille mahdollisuuden näkökantojensa ja mielipiteittensä esittämiseen.

9. Raportointi ja jatkotoimet

ELY-keskus katsoo, että arviointiohjelmassa asiat on käsitelty systemaattisesti ja selkeästi.

Lausunnossa esitetyt asiat tulee huomioida selostusta laadittaessa.

Valtioneuvoston asetuksen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) 10 §:n mukaan arviointiselostuksessa on esitettävä selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon.

Arviointiselostus liitteineen tulee toimittaa yhteysviranomaiselle myös sähköisessä muodossa. Yksittäisen tiedoston koko saa olla verkkopalvelua varten enintään 5 Mt.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiohjelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntojen ja mielipiteiden antajille. Lausunto pidetään nähtävillä koko arviointimenettelyn ajan Kemijärven kaupungin palvelupiste Sorteerissa ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa sekä internetissä hakupolkuna internetissä www.ely-keskus.fi/lappi/yva hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > vireillä

olevat YVA-hankkeet >Energian tuotanto > Ailangantunturin tuulipuisto. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Kemijärven kaupunginkirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Pekka Herva (luonnonsuojelu, virkistyskäyttö), biologi Petri Liljaniemi (vedenlaatu) .

Alueidenkäyttöyksikön päällikkö

Timo Jokelainen

Ylitarkastaja

Kaija Pekkala

SUORITEMAKSU 4 800 €

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1394/2010) mukaan yvallaissa tarkoitetusta arviointiohjelmasta annettavan yhteysviranomaisen lausunnon maksu on 4 800 euroa.

LIITE

Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

TIEDOKSI

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus

KPla/TKi